

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

емоції, знижувати напругу та підтримувати психологічний баланс. Це може включати зосередження на проблемі, виявлення ресурсів, соціальну підтримку, позитивне мислення та активний відпочинок [1, с.56-59].

Копінг-стратегії, зокрема проблемно-орієнтовані та емоційно-орієнтовані стратегії, допомагають індивідам ефективно впоратися зі стресом, зосереджуючись на зміні обставин або на власних емоціях та реакціях на стресові ситуації.

Крім того, соціально-підтримуючі стратегії, такі як підтримка від родини, друзів або професійних консультантів, можуть бути важливими факторами в успішному подоланні наслідків стресу.

Варто зазначити, що ефективність копінг-стратегій залежить від наявності копінг-ресурсів. Копінг-ресурси відіграють важливу роль у психологічному благополуччі та здатності подолати стресові ситуації. Це різноманітні ресурси та стратегії, які допомагають людині ефективно реагувати на стрес і знижувати його негативний вплив на фізичне та емоційне здоров'я [2, с. 63-67].

Через ріст стресових факторів на організм людини, потрібно удосконалювати та популяризувати діючі інструменти по боротьбі з стресом та його наслідками, задля подальшого благополуччя суспільства. Проблема широкого спектру стрес-факторів не завжди дозволяє нам вчасно застерігатись і часто доводиться корегувати вже наслідки стресу. Тому копінг стратегії є одним з кращих способів для саморегуляції емоційних станів індивіда.

Список використаних джерел

1. Ткачук Т.А. Копінг-ресурси як складова копінг-поведінки особистості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 11. С. 56-59.
2. Ткачук Т. А. Ефективне використання копінг-стратегій як складових копінг-поведінки молодого особистості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 6. С. 63-67.
3. Усик С. Як полегшити наслідки стресу. *Безпека життєдіяльності*. 2021. № 12. С. 31-32.

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СФЕРИ ТРУДОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

Панова Ольга, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Рудюк О.В., кандидат психологічних наук, доцент

Вітчизняна сфера зайнятості потребує ретельного психологічного

аналізу, оскільки стала ареною найбільш помітних і масштабних змін. Аналіз літератури свідчить про те, що кризовий ринок зайнятості поки що не став повноцінним об'єктом вивчення у вітчизняній психології, тому трансформація відношень зайнятості особистості, соціально-психологічні і психологічні ефекти її професійного виключення і трудової незатребуваності також ще недостатньо досліджені.

Мета полягає у висвітленні результатів теоретичного дослідження проблем психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.

Недостатній ступінь дослідження сучасного стану розвитку вітчизняної сфери трудової зайнятості можна пояснити кількома причинами.

По-перше, природнім запізненням теоретичного осмислення змін у трудовому секторі життєдіяльності нашого суспільства.

По-друге, дефіцитом психологічних узагальнень тих процесів, які відбуваються у сфері зайнятості і на вітчизняному ринку праці.

По-третє, відсутністю відповідних дослідницьких традицій і, як наслідок, дефіцитом концептуальних засобів, з допомогою яких психологи могли б виділяти кризову сферу трудової зайнятості в самостійну область вивчення. Із-за цього концептуального дефіциту безробіття та інші явища, релевантні ситуації професійного виключення або трудової незатребуваності особистості, будучи емпірично очевидними, недостатньо осмислені теоретично [1]. Найбільш продуктивним шляхом виходу з цієї ситуації є пошук, конструювання і операціоналізація нових понять, які в контексті сучасних тенденцій на ринку праці зможуть описати і пояснити ті феномени (особистісні кризи зайнятості, нормативні і ненормативні професійні кризи, суб'єктивні стратегії виходу з критичних ситуацій, відновлення зайнятості), які не під силу психологічно «реконструювати» засобами традиційних концептуальних схем, валідних, в основному, для опису функціональних станів або індивідуальних стилів діяльності особистості, обмеженої рамками однієї професії. Ці поняття здатні «розмістити» особистість в більш широкому, ніж конкретний трудовий пост, економічному і життєвому просторі. Не випадково в останні роки в понятійно-категоріальний апарат психології асимільовано поняття кар'єри, трудової свідомості, професійного життєвого шляху тощо [2].

Четверта причина – нехтування міждисциплінарними контактами і узагальненнями. Вивчати сферу зайнятості, психологію безробітних, не опираючись на економічні або соціологічні поняття і моделі, важко. Ці проблеми являються комплексними і не можуть бути вирішені виключно психологічними засобами, тим більше, якщо мова йде про макроекономічні явища – безробіття, бідність і т.п., детермінація і наслідки яких лежать не лише у сфері індивідуальних переживань і міжособистісних стосунків. Тому,

як справедливо зазначає С. Осіпоу, потрібна теорія, здатна враховувати у розвитку кар'єр крім особистісних особливостей ще й соціальні та економічні фактори. Міждисциплінарність виступає атрибутивною якістю психологічного знання [2]. Історія зарубіжних досліджень ринку праці добре підтверджує цю тезу і демонструє значення для психології таких понять, як інститут трудової зайнятості, матеріальна депривація, соціальне функціонування особистості та ін., так як і значення психологічних понять самооцінки, мотивації, стилю атрибуції для економічного аналізу.

П'ята причина – акцент психологічної свідомості на проблемах самореалізації і особистісного розвитку як наслідок загального гуманістичного пафосу вітчизняної психології, особливо актуального в останні двадцять років її розвитку. Психологи сфокусували свою увагу на можливостях розвитку особистості, не приділивши особливого значення його обмеженням (в тому числі в сфері трудової зайнятості). З огляду на останні публікації з даної проблематики можна констатувати певний прогрес – поступово вектор дослідницьких пріоритетів психологічної спільноти змістився у площину аналізу особистісних корелятивів регуляції поведінки в критичних життєвих ситуаціях (у тому числі, пов'язаних з безробіттям) (О.А. Бреусенко, 2000; І.В. Бринза, 2000; Н.С. Глуханюк, 2003; С.Ш. Євдокимова, 2002; Г.І. Єфремова, 2002; О.В. Житник, 2004; Ю.О. Павлов, 2006, О.В. Рудюк, 2011 та ін.).

Таким чином, серед основних проблем недостатнього психологічного осмислення вітчизняної сфери трудової зайнятості нами було виокремлено: природне запізнення теоретичного осмислення змін у трудовому секторі життєдіяльності нашого суспільства; дефіцит психологічних узагальнень тих процесів, які відбуваються у сфері зайнятості і на вітчизняному ринку праці; відсутність відповідних дослідницьких традицій і, як наслідок, дефіцит концептуальних засобів, з допомогою яких психологи могли б виділяти кризову сферу трудової зайнятості в самостійну область вивчення; нехтування міждисциплінарними контактами і узагальненнями; акцент психологічної свідомості на проблемах самореалізації і особистісного розвитку, а не на його обмеженнях, у тому числі, у сфері трудової зайнятості.

Список використаних джерел

1. Павлов Ю.О. Психологічна допомога безробітним у кризовому стані в умовах професійної перепідготовки: дис. ... канд. психол. наук. К., 2006. 221 с.
2. Рудюк О.В. Особистісно-сміслові детермінанти переживання професійних криз у безробітних: дис. ... канд. психол. наук. К., 2011. 278 с.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життєстійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.